

ขงจื๊อ สอนคนธรรมดาให้เป็น ยอดคน

POWERFUL WORD FROM
CONFUCIUS

คุณงามความดี หน้าที
และคุณธรรมที่ปราศณัผู้ยิ่งใหญ่ของโลก
ได้ฝากไว้เป็นสมบัติล้ำค่าที่ผู้แสวงหาความสุข
ความสำเร็จในชีวิต
ไม่ควรพลาดด้วยประการทั้งปวง

กักระ ฉลาดแพทย์
และธีระวุฒิ ปัญญา

孔子

POWERFUL
WORDS
FROM
CONFUCIUS

孔子

ประวัติของขงจื๊อ

“ขงจื๊อ” หรือที่คนไทยเรียกกันหลากหลายออกไปว่า ขงจื่อ ขงฟู่จื่อ หรือขงชิว ซึ่งมีชื่อรองว่า “จิ้งหนิ” บุคคลผู้นี้ นับว่าเป็นนักคิด นักเขียน เป็นสุดยอดนักปรัชญาแห่งแผ่นดินจีน และเป็นชาวแคว้นหลู่ที่มีชีวิตอยู่ในระหว่างปี 551-479 ก่อนคริสต์ศักราช แม้เวลาจะผ่านมานานกว่า 2,000 ปีแล้ว แต่หลักความคิดและคำสอนของขงจื๊อยังคงฝังรากลึกในสังคมและวิถีชีวิตของชาวจีน อีกทั้งยังแพร่หลายไปยังภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก

ประวัติของปรมาจารย์ขงจื้อนั้นได้กล่าวเอาไว้ว่าเป็นผู้ที่ไม่เรียนมาตั้งแต่สมัยเด็ก ในวัยเด็กของขงจื้อนั้นนับว่าลำบากมาก เมื่อบิดาเสียชีวิตในช่วงที่อายุได้เพียงขวบปี จึงเป็นภาระใหญ่หลวงที่ผู้เป็นมารดาต้องเลี้ยงดูลูกต่อไปตามลำพัง แต่ก็ยังโชคคืออยู่บ้างที่ขงจื้อเป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงตั้งแต่เด็ก จึงมีโรคภัยไข้เจ็บเข้ามาเบียดเบียนน้อยครั้งมาก

ขงจื้อได้ร่ำเรียนมาตั้งแต่เด็ก ในวัย 15 ปีก็ได้มีการศึกษาอย่างจริงจัง แต่เมื่อถึงวัย 17 ปีผู้เป็นมารดาก็มาสิ้นไป (บางตำราบอกว่ามารดาของขงจื้อเสียชีวิตเมื่อขงจื้ออายุได้ 23 ปี) แต่ด้วยสติปัญญาที่เป็นเลิศพออายุได้ 18 ปีจึงได้เข้ารับราชการ จากความสามารถที่มีบวกกับความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อหน้าที่จึงทำให้เป็นที่รักใคร่ของผู้ใหญ่ ภายหลังจึงได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการฉางหลวง

อีกมุมหนึ่งในแคว้นหลู่ยังคงมีปัญหาเรื่องการเมืองการปกครองให้เห็นอยู่เหมือนกัน ซึ่งขณะนั้นขงจื้อได้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความอยุติธรรมในวงราชการ จึงเป็นแรงผลักดันให้คิดแก้ไข โดยการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ซึ่งก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น และแคว้นหลู่ก็มีสภาพที่ดีขึ้นเช่นกัน นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวขงจื้อก็ได้แต่งงานและมีบุตรชื่อ “ขงลิ” อีกด้วย

ด้วยความสามารถของขงจื้อ เพียงไม่กี่ปีก็ทำให้แคว้นหลู่พัฒนาไปอย่างมาก ว่ากันว่าขงจื้อนั้นเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง พุ่มเทในงานทำงานเป็นอย่างมาก แม้จะเป็นงานเล็กหรืองานใหญ่ก็ทำอย่างเต็มความสามารถ ดังที่ขงจื้อได้กล่าวเอาไว้ว่า “แม้จะให้ฉันไปเป็นเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ฉันก็จะเลี้ยงดูมันให้อ้วนพัสสมบูรณ์ดีทุกตัว หากให้ฉันเป็นเจ้าหน้าที่บัญชีก็จะตรวจตราบัญชีให้ครบถ้วนไม่ผิดพลาด”

เมื่ออายุได้ 30 ปี ขงจื๊อได้ลาออกจากการรับราชการ และหันมาเป็นครู โดยตั้งโรงเรียนขึ้นเพื่อสั่งสอนลูกศิษย์ โรงเรียนแห่งนี้นับว่าเป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน ซึ่งในขณะนั้นผู้ที่มีความรู้อ่านออกเขียนได้มีเพียงเหล่าขุนนางและบัณฑิตเท่านั้น ผู้คนส่วนใหญ่ล้วนไร้การศึกษา

ขงจื๊อจึงเปิดโอกาสให้คนทั่วไปที่สนใจในการศึกษาได้มีโอกาสมาจำเรียน ในช่วงแรกๆ นั้นต่างมีผู้ดูถูกว่าขงจื๊อคงไม่สามารถเป็นอาจารย์ที่ดีได้ เพราะอายุน้อยเกินไปและไม่มีประสบการณ์ในเรื่องการสอนหนังสือมาก่อน แต่ไม่นานขงจื๊อก็ได้ลบคำสบประมาทเหล่านั้น โดยเฉพาะลูกศิษย์ที่ได้รับการศึกษาจากขงจื๊อต่างล้วนมีคุณภาพเป็นที่ประจักษ์ นั่นจึงทำให้ขุนนางจำนวนไม่น้อยส่งลูกหลานของตนเองมาศึกษาหาความรู้กับขงจื๊อ

การเรียนการสอนของขงจื๊อนั้นจะเน้นให้ความรู้วิชาการเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ส่วนสำคัญก็คือ **ผู้เรียนต้องรู้จักวิเคราะห์ความรู้ต่างๆ ให้ลึกซึ้ง** ไม่ใช่เพียงท่องจำเท่านั้น นอกจากนี้ต้องรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ที่มีคุณค่ายิ่งกว่าเดิม

การศึกษาเช่นนี้นับว่าเป็นเรื่องแปลกในยุคนั้น เพราะแต่เดิมการศึกษาจะเน้นให้รู้และเชื่อตามสิ่งที่บรรพบุรุษเชื่อและเรียนรู้สืบทอดต่อกันมาเท่านั้น นั่นจึงทำให้ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษากับขงจื๊อจริงๆ มีน้อยมาก ท่ามกลางลูกศิษย์ลูกหาประมาณ 3,000 กว่าคน มีเพียง 72 คนเท่านั้นที่มีชื่อเสียงและสามารถสืบทอดความรู้ของขงจื๊อได้

เมื่ออายุมากขึ้นขงจื๊อได้มีผลงานการเขียนหนังสือออกมาเรื่อยๆ ซึ่งหนึ่งในนั้นอันเป็นที่รู้จักคือ **"หนังสือขุนชิว"** หนังสือเล่มนี้เป็นการเขียนถึงบุคคลและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแคว้นหลู่ในช่วงปี 722-481 ก่อนคริสต์ศักราช นับว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ในยุคนั้นยังไม่มีกรรมาธิการให้กระดาษในการจดบันทึก จึงใช้การเขียนตัวหนังสือลงบนแผ่นไม้ไผ่แทน ผลงานชิ้นนี้เป็นชิ้นที่ขงจื้อทำอย่างตั้งใจตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง แม้จะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็ตาม ลูกศิษย์บางคนเห็นความลำบากของผู้เป็นอาจารย์จึงอยากแบ่งเบาภาระโดยการช่วยเขียนแทนในบางส่วน แต่ขงจื้อนั้นปฏิเสธ เพราะเห็นว่างานชิ้นนี้เป็นผลงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ไม่อาจทำให้เกิดความผิดพลาดจนกลายเป็นข้อครหาให้ชนรุ่นหลังได้

หนังสือขุนขิวเป็นผลสำเร็จเสร็จสิ้นเมื่อขงจื้ออายุ 71 ปี กลายเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ใช้อ้างอิงหลาย ๆ เหตุการณ์ ในระหว่างการเขียนหนังสือขุนขิวขงจื้อก็ยังมีผลงานสำคัญ ๆ ด้านอื่น ๆ อีกด้วย อาทิการเขียนบทกวีที่มีชื่อเสียงกว่า 3,000 บท ที่ภายหลังได้นำมารวบรวมทำเป็นหนังสือบทกวี **"ซือจิง"** ซึ่งนับว่าเป็นบทกวีเล่มแรกของประวัติศาสตร์จีน โดยรวบรวมเอาไว้ 305 บท

ในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นได้สร้างผลงานไว้เป็นที่ประจักษ์หลายอย่าง แต่ก็ไม่ได้สร้าง **"ศาสนาขงจื้อ"** อย่างที่เรารู้จักกันในปัจจุบันขึ้นมา ความจริงแล้วในยุคนั้นนอกจากขงจื้อได้ทำหน้าที่นักปราชญ์แล้ว ก็ไม่ได้ยกย่องตนหรือคำสอนของตนให้กลายเป็นศาสนาเลย ยังคงทำตัวอ่อนน้อมถ่อมตน แสวงหาความรู้จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

การที่คำสอนของขงจื้อได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก จนเป็นรากฐานการศึกษาของชาวจีนนั้นเกิดขึ้นยุคหลังจากนั้นหลายร้อยปี ผู้เป็นกำลังหลักในการเผยแพร่คำสอนของขงจื้อคือ **"เม่งจื้อ"** นักปราชญ์คนสำคัญอีกคนหนึ่งของประวัติศาสตร์จีน ผู้ที่เคารพนับถือคำสอนของขงจื้อเป็นอย่างมาก

เมื่อคำสอนของขงจื้อแพร่หลายอย่างกว้างขวาง สถานะของขงจื้อก็ได้รับการยกระดับขึ้น แม้ว่าขงจื้อจะเสียชีวิตไปนานแล้วก็ตาม ดังที่มีบันทึกไว้ว่า

พ.ศ.554 มีพระราชโองการแต่งตั้งให้ขงจื้อเป็นขุนนางเทียบเคียงระดับดยุก (Duke) ของประเทศอังกฤษ

พ.ศ.632 มีพระราชโองการแต่งตั้งให้ขงจื้อเป็นขุนนางเทียบเคียงระดับเอิร์ล (Earl) ของประเทศอังกฤษ

พ.ศ.810 มีพระราชโองการกำหนดให้มีรางวัลซีเชินให้ขงจื้อ 4 ครั้งต่อปี

พ.ศ.1035 มีพระราชโองการแต่งตั้งให้ขงจื้อเป็นนักปราชญ์สูงสุดของจีน

พ.ศ.1611-1629 มีพระราชโองการสถาปนาให้ขงจื้อมีตำแหน่งเทียบเท่าพระจักรพรรดิ

และใน พ.ศ.2449 มีพระราชโองการสถาปนาให้ขงจื้อมีตำแหน่งเทียบเท่าเทพแห่งฟ้าดิน

เมื่อมาถึงทุกวันนี้สถานะของขงจื้อก็กลายมาเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งของจีน ซึ่งชาวจีนจำนวนมากให้การกราบไหว้บูชา ส่วนหลักคำสอนก็กลายมาเป็นหลักของศาสนาขงจื้อ โดยนับถือและสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

POWERFUL
WORDS
FROM
CONFUCIUS

孔子

ប្រដាប់

គំនិតស្តីប្រយោជន៍

ท่านเ็นข้าว

ในเกือบตลอดชีวิตของท่านขงจื้อต้องร่อนเร่เดินทางออกแสวงหาปัญญา โดยเผยแพร่ปัญญาและคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน ระหว่างทางมีแต่ศึกสงครามการแย่งชิงอันนำมาซึ่งความอดอยาก หลายครั้งที่คาราวานปัญญาของท่านขงจื้อต้องพบกับความยากลำบากอย่างทึกล่าว่ากันว่า แม้แต่ข้าวเม็ดเดียวยังทิ้งไม่ได้

ครั้งหนึ่ง ณ ชายป่าแห่งหนึ่ง ศิษย์ผู้มีหน้าที่หุงข้าวให้ท่านขงจื้อได้หุงข้าวให้อาจารย์ผู้เป็นที่รักตามปกติ แต่ในวันนั้นมีลมมากเป็นพิเศษ ทำให้สะเก็ดเถ้าถ่านปลิวตกลงไปในหม้อหุงข้าวมากจนดำไปหมด ศิษย์ผู้นั้นไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี จึงควักข้าวที่เต็มไปด้วยถ่านนั้นมากิน

ท่านขงจื้อซึ่งนั่งพักอยู่ไม่ไกลนัก เห็นศิษย์กำลังนั่งกินข้าวของตนซึ่งถือว่าเป็นการผิดธรรมเนียมที่ห้ามศิษย์กินข้าวก่อนอาจารย์ และนั่นยังเป็นข้าวของอาจารย์ด้วย ท่านนั่งมองด้วยความอดสูและนึกน้อยใจว่า ตนนั้นคงสั่งสอนศิษย์ไม่ดี เพราะไม่มีการเคารพอาจารย์เสียแล้ว แต่ก็ไม่ได้ทำอะไร ท่านยังคงนั่งมองจนกระทั่งศิษย์ผู้นั้นกินเสร็จแล้วยกข้าวที่เหลือมายังเบื้องหน้าตน ท่านขงจื้อจึงกล่าวว่า “เธอยังเป็นลูกศิษย์ของฉันไหม”

ศิษย์ผู้นั้นก็ตอบไปตามประสาคนซื่อและไม่คิดว่าท่านอาจารย์จะเห็นสิ่งที่ตนทำลงไป โดยบอกว่า “ศิษย์ยังเป็นขอรับท่านอาจารย์”

ท่านขงจื้อกล่าวต่อไปว่า “ถ้าเธอยังเห็นว่าฉันเป็นอาจารย์ แล้วทำไมเธอลงกินข้าวก่อนฉัน อีกทั้งยังเป็นข้าวของฉันเสียด้วยละ”

ศิษย์ผู้นั้นเมื่อได้ยินท่านอาจารย์กล่าวก็ตกใจ รีบคุกเข่า เอาหัวโขกค้ำบไม่หยุดหย่อน ปากก็เอาแต่พูดว่า “ไม่ใช่อย่างนั้นครับท่านอาจารย์ ศิษย์ไม่เคยคิดลบหลู่ท่านอาจารย์แม้แต่หน่อย” และพูดต่อไปด้วยน้ำตานองหน้าว่า

“ศิษย์ผิดไปแล้ว ที่บังอาจกระทำให้ไปอย่างนั้น เพราะมีถ่านสกปรกกระเด็นลงไปในข้าวของท่านอาจารย์ ศิษย์เกรงว่าจะสกปรกและเป็นอันตรายต่อท่านอาจารย์ ครั้นจะทิ้งก็เสียดาย ไม่รู้ว่าจะวันข้างหน้าจะมีข้าวอีกหรือไม่ และชีวิตของศิษย์นั้นไม่มีค่าเลยเมื่อเทียบกับท่านอาจารย์ เลยบังอาจเก็บกินข้าวส่วนที่มีถ่านถ่านนั้น เพื่อไม่ให้ท่านอาจารย์ต้องอันตรายและมีหวัง”

ท่านขงจื้อได้ยินศิษย์กล่าวดังนั้นก็ลงคุกเข่าค้ำบศิษย์ผู้นั้น พร้อมกล่าวว่า **“เธอจงให้อภัยอาจารย์ที่มองคนด้วยตาเปล่า หากยังลึกเข้าไปในจิตใจ** เธออย่าไปไหนไกลตัวฉันเป็นอันขาด ฉันดีใจที่รู้ว่ามิมีศิษย์ที่รักฉันมากยิ่งขึ้นกว่าชีวิตของเธอ”

หลังจากนั้นท่านขงจื้อก็เพิ่มบทเรียนคุณธรรมในเรื่องของความรักที่มีต่อกัน และสอนศิษย์ว่าอย่าตัดสินหรือวินิจฉัยใครแค่เพียงมองเห็นด้วยตาของเรา เพราะในสรรพสิ่งของโลกนี้ล้วนต้องใช้ปัญญาและใจที่บริสุทธิ์เป็นผู้ชี้แนะทั้งสิ้น

“ไร้ประโยชน์ก็อาจเป็นประโยชน์ได้
อ่อนแอจึงรอด อ่อนโยนผลดำรงอยู่
ไม่มีอะไรอ่อนกว่าน้ำ
แต่ไม่มีดวงไหนแข็งได้เท่าสายน้ำได้
จงเป็นน้ำให้ได้อย่างนี้”

คราวที่ท่านขงจื้อได้รับสัญญาอะไรบางอย่างจากราชสำนักให้
หยุดการกระทำต่าง ๆ เพราะไปขบวนการแสวงหาประโยชน์ของผู้มีอำนาจ
โดยเฉพาะเหล่าขุนนางจากสามตระกูลใหญ่ คำสอนของท่านจึงถูกเหล่า
ตระกูลใหญ่เปลี่ยนจากขาวกลายเป็นดำเพราะความโลภโมโหโงก และ
ท่านขงจื้อรู้ว่านี่อาจขวางความบ้าคลั่งของเหล่าขุนนางชั่วได้

ท่านขงจื้อจึงตัดสินใจอำลาครอบครัวและศิษย์แล้วออกเดินทาง
ตามลำพัง เพื่อให้ครอบครัวและศิษย์ปลอดภัย

ในระหว่างเดินทางฝนตกลงมาอย่างหนัก ท่านขงจื้อได้พยายาม
กระซอกให้ม้าคู่ใจเดินฝ่าสายฝนและกองโคลน แต่ม้านั้นกลับหยุดนิ่ง ไม่
ว่าจะออกแรงเท่าไรก็ไม่ยอมก้าวขาเดินแม้แต่ก้าวเดียว

แต่เมื่อท่านขงจื้อหยุดออกแรงกระชากและฝนเริ่มหยุด น้ำก็ออก
 เองเอง ทำให้ท่านขงจื้อระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา และนึกไปถึง
 เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนพยายามทำเพื่อแผ่นดินโดยไปสนับสนุนหลู่ติงกง
 พร้อมทั้งยอมเอาตัวไปขวางทางอำนาจ หรือกระแสน้ำที่เกรี้ยวกราดของ
 สามตระกูลใหญ่

ฉับพลันท่านก็เข้าใจถึงคำพูดของท่านเล่าจื้อ มหาปราชญ์อีกท่าน
 หนึ่ง ยามที่เคยไปสนทนากันขึ้นมาได้ ครั้งนั้นท่านเล่าจื้อกล่าวกับท่าน
 ขงจื้อว่า

“ขงจิวเอ๋ย นี่เป็นยุคแห่งความขัดแย้ง ทุก ๆ แห่งมีแต่ความวุ่นวาย
 แต่เจ้าก็ยังสามารถรักษาแนวทางจริยะ ดนตรี มนุษยธรรม และสันติสุข
 เอาไว้ได้”

ขงจื้อตอบว่า “แต่น่าละอายยิ่งที่ข้าไม่ประสบผลสำเร็จ”

ท่านเล่าจื้อบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นเจ้าก็ลองหยุด แล้วเข้าใจเสียว่า
 ชื่อเสียงหรือยศศักดิ์ล้วนไม่จริงยั่งยืน”

ท่านขงจื้อตอบว่า “จะมีอะไรที่ศิษย์อย่างข้าทำได้อีกเล่า ผลน้ำเต้า
 ย่อมไม่คู่ควรจะถูกใช้แค่แวนไว้เหนือประตูอย่างไรประโยชน์”

ท่านเล่าจื้อกล่าวต่อไปว่า “ไร้ประโยชน์ก็อาจกลายเป็นประโยชน์ ยิ่ง
 อ่อนแอจึงรอด อ่อนโยนดำรงอยู่ ไม่มีอะไรอ่อนกว่าน้ำ แต่ก็ไม่มี
 ความเข้มแข็งใดทำลายน้ำได้ จึงเป็นอย่างน้ำเถอะ” ท่านเห็นม้าที่ออกก้าว
 อย่างอิสระ ไร้การบังคับ ไม่ฝืนธรรมชาติ ท่านจึงบรรลู่และเข้าใจถึง
 สัจธรรมของท่านเล่าจื้อ

โลกต้องขอบคุณท่านเล่าจื้อเพราะนอกจากจะช่วยชีวิตท่านขงจื้อ
 แล้ว ยังทำให้นักปราชญ์ผู้ไม่หาคุณธรรมและสัจธรรมในชีวิตทั่วโลกได้รู้จัก
 คุณธรรมของท่านขงจื้อ ส่งผลให้หลายคนมีแนวทางในการใช้ชีวิตที่
 เหมือน “น้ำ” ที่ทรงพลังมาจนถึงทุกวันนี้

แม่หรือชนะ

“เอียนหุย” ศิษย์รักของท่านขงจื้อ เป็นหนึ่งในบัณฑิตผู้ใฝ่ศึกษา และมีคุณธรรมงดงาม มีอยู่วันหนึ่งเอียนหุยออกไปทำธุระที่ตลาด เห็นผู้คนจำนวนมากห้อมล้อมอยู่ที่หน้าร้านขายผ้า เขาจึงเข้าไปสอบถามดูพบว่ามีการพิพาทระหว่างคนขายผ้ากับลูกค้าที่มีความเห็นไม่ตรงกัน โดยได้ยินลูกค้าตะโกนเสียงดังโหวกเหวกทำนองว่า

“3 คุณ 8 ได้ 23 แต่ทำไมท่านถึงให้ข้าจ่าย 24 เถரியล่ะ!”

เอียนหุยจึงเดินเข้าไปที่ร้าน หลังจากทำความเคารพแล้วก็กล่าวกับลูกค้าที่มาซื้อผ้าว่า

“พี่ชาย 3 คุณ 8 ได้ 24 จะเป็น 23 ได้อย่างไร ข้าพเจ้าคิดว่าพี่ชายคิดผิดเสียแล้ว ไม่ต้องทะเลาะกันหรอก”

ลูกค้าที่มาซื้อผ้าจึงไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง ชี้นำเอียนหุยและกล่าวว่า “ใครให้เจ้าเข้ามายุ่งเรื่องนี้ เจ้าอายุเท่าไรกัน รืออันจะมาตัดสิน ถ้าจะตัดสินก็มีเพียงท่านขงจื้อเท่านั้น ผิดหรือถูกมีท่านผู้เดียวที่ข้าจะยอมรับไป ไปหาท่านขงจื้อกัน”

เอียนหุยกล่าวว่า “กิติ หากท่านขงจื้อบอกว่าท่านผิด ท่านจะทำอย่างไร?”

ลูกค้าที่มาซื้อผ้ากล่าวว่า “หากท่านวินิจฉัยว่าข้าผิด ข้ายอมให้หัวหลุดจากบ่า! แล้วหากเจ้าผิดล่ะ?”

เอียนหุยกล่าวว่า “หากท่านวินิจฉัยว่าข้าผิด ข้ายอมถูกลดหมวก (ตำแหน่ง)” ทั้งสองจึงวางเดิมพันกัน เมื่อท่านขงจื้อสอบถามเรื่องที่เกิดขึ้น จนเกิดความกระจ่าง ก็ยิ้มให้กับเอียนหุยและกล่าวว่า

“3 คุณ 8 ได้ 23 ถูกต้องแล้วเอียนหุย เธอแพ้แล้ว ถอดหมวกของเธอให้พี่ชายท่านนี้เสีย”

เอียนหุยไม่ได้แย้ง เขายอมรับในการวินิจฉัยของท่านอาจารย์ จึงถอดหมวกที่สวมให้แก่ชายคนนั้น ชายผู้นั้นเมื่อได้รับหมวกก็ยิ้มสมหวังกลับไป ต่อหน้าแม้เอียนหุยจะยอมรับในคำวินิจฉัยของอาจารย์ แต่ในใจกลับไม่ได้คิดเช่นนั้น ในใจของเอียนหุยคิดว่าท่านอาจารย์ขรามากแล้ว ความคิดคงเลอะเลือน จึงไม่อยากอยู่ศึกษากับขงจื้ออีกต่อไป

พอรุ่งขึ้นเอียนหุยจึงเข้าไปขอลาอาจารย์กลับบ้านด้วยเหตุผลที่ว่าที่บ้านเกิดเรื่องราว ต้องรีบกลับไปจัดการ ขงจื้อรู้ว่าเอียนหุยคิดอะไรอยู่ ก็ไม่ได้สอบถามมากความ และอนุญาตให้เอียนหุยกลับบ้านได้

ก่อนที่เอียนหุยจะออกเดินทาง เขาก็ได้เข้าไปกราบลาขงจื้อ ขงจื้อจึงกล่าวววยพรและให้รีบกลับมาหากเสร็จกิจธุระแล้ว พร้อมกับนั้นก็ได้กำชับว่า **“อย่าแผ่แรนกายได้ตันไม้ใหญ่ อย่าฆ่าผู้ใดหากไม่ขัดแย้ง”** เอียนหุยคำนับพร้อมกล่าวว่า “คำสอนของท่านอาจารย์ ศิษย์จะจำใส่ใจ” จากนั้นจึงลาอาจารย์แล้วออกเดินทาง

เมื่อเดินทางไปได้ระยะหนึ่ง เกิดพายุลมแรงสายฟ้าแลบแปลบปลาบ เอียนหุยคิดว่าต้องเกิดพายุลมฝนเป็นแน่ จึงเร่งฝีเท้าเพื่อจะเข้าไปอาศัยอยู่ที่ตันไม้ใหญ่ แต่ก็ถูกคิดถึงคำกำชับของท่านอาจารย์ที่ว่า **“อย่าแผ่แรนกายได้ตันไม้ใหญ่ อย่าฆ่าผู้ใดหากไม่ขัดแย้ง”**

ก็คิดขึ้นมาในใจว่า เราเองก็ติดตามท่านอาจารย์มาเป็นเวลานาน ลองเชื่ออาจารย์ดูอีกสักครั้ง คิดได้ดังนั้นจึงเดินออกจากตันไม้ใหญ่ที่เคยคิดตั้งใจจะเข้าไปหลบฝน ในขณะที่เอียนหุยเดินไปได้ไม่กี่ไกลนัก ทันใดนั้นสายฟ้าก็ผ่าตันไม้ใหญ่จนล้มลงมาให้เห็นต่อหน้าต่อตา

เอียนหุยตกตะลึง คำกล่าวของท่านอาจารย์ประโยคแรกเป็นจริงแล้วหรือตัวเราจะฆ่าใครโดยไม่รู้สาเหตุ?

เอียนหุยรีบเดินทางกลับ แต่กว่าจะถึงบ้านก็ตึกแล้วจึงไม่กล้าปลุกคนในบ้าน เขาเลยใช้ดาบที่นำติดตัวมาค่อยๆ เตะดาลประตูห้องของภรรยา เมื่อเอียนหุยคลำไปที่เตียงนอนก็ต้องตกใจ ทำไมมีคนนอนอยู่บนเตียงสองคน! เอียนหุยโมโหเป็นอย่างยิ่ง จึงหยิบดาบขึ้นมาหมายจะปลิดชีพผู้ที่นอนอยู่บนเตียง

เสียงกำชับของอาจารย์ก็ดังขึ้นมาว่า **“อย่าฆ่าผู้ใดหากไม่ขัดแย้ง”** เมื่อเขาจุดตะเกียงจึงได้เห็นว่าคนหนึ่งคือภรรยา ส่วนอีกคนหนึ่งคือน้องสาวของเขาเอง เขาตกใจเป็นอย่างมากเมื่อพบว่าคำกล่าวของท่านอาจารย์เป็นจริงอีกแล้ว

พอฟ้าเริ่มสว่างเอียนหุยก็รีบเดินทางกลับสำนัก เมื่อพบหน้าท่าน ขงจื้อก็รีบคุกเข่ากราบอาจารย์และกล่าวว่า “ท่านอาจารย์ คำกำชับของท่านได้ช่วยชีวิตของศิษย์ ภรรยา และน้องสาวไว้ ทำไมท่านจึงรู้เหมือนตา เห็นว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับศิษย์บ้าง?” ขงจื้อพยุงเอียนหุยให้ลุกขึ้น แล้วกล่าวว่า

“เมื่อวานอากาศไม่ค่อยสู้ดีนัก น่าจะมีฟ้าร้องฟ้าแลบเป็นแน่ จึงเตือนเธอว่าอย่าแผงเร็นกายใต้ต้นไม้ใหญ่ และเมื่อวานเธอจากไปด้วยโทษะ แลผมยังพกดาบติดตัวไปด้วย อาจารย์จึงเตือนเธอว่าอย่าฆ่าผู้ใด หากไม่ขัดแจ้ง”

เอียนหุยโค้งคำนับ “ท่านอาจารย์คาดการณ์ดังเทวดา ศิษย์รู้สึกเคารพเลื่อมใสท่านเหลือเกิน”

ขงจื้อจึงตักเตือนเอียนหุยว่า “อาจารย์ว่าที่เธอขอลากลับบ้านนั้น เป็นการโกหก ที่จริงแล้วเธอคิดว่าอาจารย์แก่แล้ว ความคิดเลอะเลือน ไม่อยากศึกษากับอาจารย์อีกแล้ว เธอลองคิดดูสิ อาจารย์บอกว่า 3 คุณ 8 ได้ 23 แม้เธอแพ้ เธอก็เพียงแค่ถอดหมวก หากอาจารย์บอกว่า 3 คุณ 8 ได้ 24 เขาแพ้ นั่นหมายถึงชีวิตของคนคนหนึ่ง เธอคิดว่าหมวกหรือชีวิตสำคัญกว่ากันล่ะ?”

เอียนหุยกระจ่างในฉบับปล้น คุณเข่าต่อหน้าขงจื้อแล้วกล่าวว่า

“ท่านอาจารย์เห็นคุณธรรมเป็นสำคัญ โดยไม่เห็นแก่เรื่องถูกผิด เล็ก ๆ น้อย ๆ ศิษย์คิดว่าอาจารย์แก่ชราจึงเลอะเลือน ศิษย์เสียใจเป็นที่สุด”

จากนั้นเป็นต้นไป ไม่ว่าขงจื้อจะเดินทางไปยังแห่งหนตำบลใด เอียนหุยก็ติดตามไม่เคยห่างกาย และได้มาเป็นศิษย์รักที่กล่าวกันมาเป็น พันปีว่า **อาจารย์คือร่าง ศิษย์คือเงา**

โองเอียง

ท่านขงจื้อเป็นผู้ก่อตั้งสำนักปราชญ์ “หลู่เจีย” ซึ่งมีความหมายว่า บัณฑิตหรือผู้รู้ และมีวิธีการสอนศิษย์โดยมักนำตัวอย่างมาจากธรรมชาติ ครั้งหนึ่งท่านได้นำศิษย์ทั้งหลายออกศึกษาออกสถานที่ เพื่อมองหาปัญญา และสัจธรรมในธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ จนกระทั่งมาถึงศาลเจ้าแห่งหนึ่ง ท่านขงจื้อสังเกตเห็นโองไบนึงที่ตั้งตะแคงไปมาเหมือนตุ๊กตาล้มลุก จึงเข้าไปถามคนเฝ้าศาลว่าทำไมโองไบนั้นจึงตั้งไม่เหมือนโองอื่นๆ คำตอบที่ได้รับก็คือ

“โองไบนี้นี้เขาเรียกว่าโองเอียง”

เมื่อขงจื้อฟังดังนั้นแล้วก็หันกลับมาพูดกับบรรดาลูกศิษย์ว่า

“อาจารย์เคยได้ยินว่าโองเอียงนั้น ถ้าไม่ใส่น้ำจะตะแคงไปด้านใด ด้านหนึ่ง ถ้าหากเทน้ำลงไปครึ่งหนึ่ง โองก็จะตั้งตรงพอดี แต่ถ้าหากเทน้ำลงจนเต็ม โองก็จะคว่ำทันที”

ศิษย์ที่มาด้วยกันได้ฟังท่านอาจารย์พูดออกมาแบบนี้ก็รู้สึกแปลกใจว่า ท่านอาจารย์จะสนใจกับเรื่องที่ว่าอยู่ไปทำไม ท่านขงจื้อรู้ว่าศิษย์นั้นคิดอะไรอยู่ จึงสั่งศิษย์คนหนึ่งไปหาน้ำเอามาเทลงไปในโถ เมื่อศิษย์เทน้ำลงไปได้ครึ่งโถ ปรากฏว่าโถที่ตั้งเอียงอยู่ก็กลับมาตั้งตรงกับพื้นทันที

หลังจากนั้นท่านขงจื้อก็ให้ศิษย์คนนั้นเทน้ำให้เต็มโถ ผลปรากฏว่าโถได้คว่ำลงจนทำให้น้ำไหลเจิ่งนองไปทั่วศาล ท่ามกลางความงงงวยว่าท่านอาจารย์กำลังจะทำอะไร ท่านขงจื้อหันมายิ้มและพูดกับเหล่าลูกศิษย์ของตนว่า

“คนเราก็ควรจะเป็นเช่นนั้น ฟังเปิดใจให้กว้างในการรับรู้สรรพสิ่งอันสวยงามในโลกมนุษย์ด้วยความนอบน้อมถ่อมตน อย่าคิดแต่สิ่งชั่วร้าย อย่าให้ความเยอหยิ่งทะนงตนมาแทรกอยู่จนเต็มอก จนไปทำแต่เรื่องเหลวๆ ที่อับอายขายหน้าต่อฟ้าดิน ซึ่งมันก็จะเป็นเช่นโถเอียงคว่ำเพราะน้ำล้นนี่เอง”

.....

孔子

扶植天地師範皇王
六經宗祖萬世綱常

POWERFUL
WORDS
FROM
CONFUCIUS

孔子

- 子曰
- 道之將廢
- 而不可
- 及也

三军可夺帅也，匹夫不可夺志也。

帅可夺而志不可夺。

军队可以丧失主帅，一个人不可丧失志气。

“กองทัพสามารถสูญเสียแม่ทัพได้
แต่คนเราสูญเสียความมั่นคงปณิธานอันแรงกล้าไม่ได้”

เกิดเป็นคนต้องมีความมั่นใจในตนเองจึงจะทำงานใหญ่ได้สำเร็จ
แม้ไม่มีทรัพย์สินเงินทอง ชื่อเสียงเกียรติยศ เราก็อาจหามาได้ไม่ทางใด
ก็ทางหนึ่ง แต่หากว่าสูญเสียความเชื่อมั่นไปเสียแล้ว การที่จะหาค้นคืน
มานั้นเป็นเรื่องยากเสียเหลือเกิน

**ผู้ใดก็ตามที่มองหาความสำเร็จอยู่ จึงควรมองหาความมั่นใจของ
ตนเองเสียก่อนเป็นอย่างแรก** ไม่อย่างนั้นแล้วย่อมเป็นเรื่องยากที่จะ
บรรลุเป้าหมาย แต่สำหรับผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองแล้วก็จะเก็บรักษาไว้
ให้ดี หากผู้ใดทำได้เช่นนี้ ความสำเร็จที่เกิดจากจิตใจที่มุ่งมั่นแรงกล้านั้น
ก็คงอยู่ไม่ไกลนัก

岁寒，然后知松柏之后凋也。

到了严寒的季节，才知道松柏树是最后才落叶的。

“ถึงฤดูอันเห็บหนาวจึงจะรู้ว่า ต้นสนจะผลัดใบเป็นต้นสุดท้าย”

ต้นสนเป็นต้นไม้ที่อยู่ได้ดีและมั่นคงในทุกฤดูกาล แม้จะเข้าสู่ฤดูหนาวที่หนาวเห็บก็ดำรงตนอยู่ได้ นั่นเป็นเพราะต้นสนมีความมุ่งมั่นที่จะผ่านอุปสรรคต่างๆ ที่พบเจอในทุกฤดูกาล และคอยเปลี่ยนแปลงตนเองให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้

คนเราเองก็เช่นกัน หากต้องการผ่านสภาพที่ทุกข์ทรมานก็ต้องรู้จักต่อสู้ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น จิตใจที่มั่นคงแน่วแน่เป็นสิ่งที่นำพาให้เราหลุดพ้นไปจากสถานการณ์ที่ย่ำแย่ได้เสมอ แต่หากทอดอวยเสียแต่ตอนนี้ ย่อมไม่อาจผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ และต้องกลายเป็นผู้แพ้อย่างน่าอนาถใจเป็นที่สุด

นอกจากความมุ่งมั่นภายในจิตใจแล้ว การรู้จักปรับตัวให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ก็ช่วยให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้เช่นกัน ไม่ต่างอะไรกับต้นสนที่รู้จักการผลัดใบ เพื่อรักษาน้ำและพลังของตนเองไม่ให้สูญเสียไปอย่างเปล่าประโยชน์ และทำให้ดำรงตนอยู่ท่ามกลางฤดูหนาวที่แสนยาวนานไปได้

见义勇为，无勇也。

“การไม่กล้ายึดถือทำสิ่งที่เป็นธรรม นั่นแหละคือความขี้ลาด”

ความกล้าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับจิตใจของคนเรา ก่อให้เกิดความขี้ลาดขึ้นมาซึ่งนั่นนับว่าเป็นสิ่งที่แย่มากแล้ว แต่สิ่งที่แย่มากกว่านั้นคือ ความกล้าต่อความ **อยุติธรรม** การยอมต่อสิ่งที่ผิดอยู่เป็นนิสัย เมื่อนั้นความคิดนั้นก็จะเป็นเรื่องปกติธรรมดาและกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำไป หากเป็นเช่นนั้นยอมจะสร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

ผู้ที่กล้าเผชิญกับความไม่ยุติธรรมนั้นต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นหาว่าหาญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อผ่านความกล้านั้นไปได้ ย่อมจะเกิดความกล้าหาญตามมา ความกล้าทำให้สิ่งที่เป็นธรรมนั้นเป็นตัวอย่างให้ตนเองและผู้อื่นได้ทำตาม เมื่อเกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม ย่อมจะเกิดความสุขสงบตามมา

志士仁人，无求生以害仁，有杀身以成仁。
 志士仁人，没有贪生怕死而损害仁德的，
 只有牺牲自己成全仁德。

“คนที่บำเพ็ญประโยชน์จะไม่รักตัวกลัวตาย และทำการใดที่ขัดต่อ ศีลธรรมและเมตตาธรรม มีแต่จะเสียสละตัวเองเพื่อศีลธรรมและ เมตตาธรรม”

การยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้น นับว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจที่มุ่งมั่นหาทางหาญอยู่แล้ว แต่ผู้ที่ยอมเสียสละตนเองอย่างไม่คิดชีวิตเพื่อการนี้ ย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคงยิ่งกว่า เพราะสรรพชีวิตย่อมจะรักในชีวิตของตนเองเหนือสิ่งอื่นใด ผู้ที่ยอมเสียสละชีวิตย่อมเล็งเห็นแล้วว่า การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม นั้นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด

การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมต้องยึดถือใน 2 สิ่งสำคัญเป็นที่ตั้ง นั่นคือ “ศีลธรรม” และ “เมตตาธรรม” เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ผู้ที่ทำได้เพียงนี้แล้ว ย่อมถือว่าเป็นผู้ที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่างสูงสุดแท้จริง

老者安之，朋友信之，少者怀之。
我愿老年人得到安逸，朋友们互相信任，
少年人得到关怀。

*“ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะเห็นคนแก่ได้รับความสงบสุข
เพื่อนฝูงเชื่อถือซึ่งกันและกัน เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่”*

การที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น
จำเป็นต้องเกิดจากความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงและมีรากฐาน
จิตใจที่รักในความสุข คิดหวังให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่าง
มีความสุขโดยไม่ยึดถือประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดเป็นสำคัญ
แต่ละอายกันต่างต้องได้รับการดูแลเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็น
คนแก่ คนหนุ่ม หรือเด็กก็จะได้รับการดูแลอย่างดี

ความปรารถนาที่แรงกล้าย่อมจะเป็นจุดเริ่มต้นของ
ความจริง หากว่ามีจิตใจที่มุ่งมั่นแน่วแน่ ย่อมเป็นแรงผลักดัน
ให้ปฏิบัติอย่างจริงจังและทำให้บรรลุความสำเร็จที่ตั้งไว้
ในที่สุด ดังนั้นเราต้องรู้จักใช้พลังแห่งความปรารถนาให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้มีพลังแห่งความ
ปรารถนาที่แท้จริง

吾日三省吾身：为人谋而不忠乎？与朋友交而不信乎？
传不习乎？“三省”，表示多次，再三反省自己。

我每天都再三反省自己：为别人办事是否尽心竭力了呢？
同朋友交往是否以诚相待了呢？
老师教的功课是否用心复习了呢？

*“ทุกวันเนี่ยมันต้องคิดทบทวนตนเองอยู่เสมอว่า ได้พยายามทำงานให้คนอื่น
อย่างเต็มที่หรือยัง? คบค้ากับมิตรสหายโดยปฏิบัติด้วยความจริงใจ
หรือเปล่า? ได้ตั้งใจทบทวนบทเรียนที่อาจารย์สั่งสอนหรือไม่?”*

การทบทวนสิ่งที่กระทำในแต่ละช่วงเวลาเป็นประจำอย่างมั่นคง
และเข้มงวด สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจที่ตั้งมั่นในการ做事情เหล่านั้น โดยหวัง
จะให้สิ่งที่กระทำขึ้นมาเป็นสิ่งที่ดี มีคุณธรรม และมีประโยชน์ ทั้งต่อ
ตนเองและต่อผู้อื่น

การทบทวนด้วยจิตตั้งมั่นนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน
เสมอไป เพียงสนใจทบทวนการกระทำในชีวิตประจำวัน อย่างวันนี้ทำงาน
เต็มที่หรือยัง? เราปฏิบัติต่อมิตรสหายถูกต้องหรือไม่? บทเรียนที่อาจารย์
สอนวันนี้คิดเห็นเช่นไร? สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานที่ดีที่ควรนำมาทบท
วนทั้งสิ้น

ผู้ที่ทบทวนในสิ่งที่คิดและที่ทำอยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้ที่มุ่งมั่นทำสิ่งนั้น
อย่างจริงๆ โดยการทบทวนก็เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดและพัฒนาสิ่งที่กระทำ
นั้นให้มีศักยภาพยิ่งกว่าเดิม ผู้ทำเช่นนี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้หรือ?

修己以敬。

加强自身修养，严肃认真地工作。

**“เสริมการฝึกอบรมตนเองให้เข้มงวด
ปฏิบัติการทำงานอย่างเคร่งครัดจริงจัง”**

การทำงานใดก็ตาม หากต้องการความสำเร็จให้บังเกิดก็ต้องฝึกฝนตนเองให้จริงจังเข้มงวดอย่างที่สุดเสียก่อน ในการปฏิบัติงานก็ต้องทำอย่างเคร่งครัดเป็นที่สุด ทำด้วยจิตใจที่ตั้งมั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หากทำได้เช่นนี้ย่อมจะประสบความสำเร็จในท้ายที่สุดเป็นแน่

ในการดำเนินชีวิตก็เช่นกัน ชีวิตที่ดีไม่ใช่ชีวิตที่ร่ำรวยหรือมีลาภยศสรรเสริญเสมอไป ชีวิตที่ดีนั้นต้องเป็นชีวิตที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องคุณธรรมมาเป็นอย่างดีต่างหาก ผู้มีคุณธรรมย่อมจะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ทั้งมีคุณค่าต่อตนเองและมีคุณค่าต่อผู้อื่น เป็นชีวิตที่มีแต่ผู้รักใคร่ อยู่ร่วมกับผู้ใดย่อมนำความสงบสุขในชีวิตมาให้

ผู้ฉลาดย่อมรู้ว่าในการทำงานหรือในการดำเนินชีวิตนั้น หากต้องการประสบความสำเร็จย่อมไม่มีทางลัดอย่างที่หลายคนคิด แต่มีเพียงวิธีเดียวก็คือ **การฝึกฝนตนเองอย่างหนัก และทำงานหรือดำเนินชีวิตอย่างเข้มงวดจริงจังเท่านั้น** จึงจะพบความสำเร็จที่เฝ้ารออยู่

孔子

- ၅၇၅ နှစ်ကျော်
- ၂၅၆၅ နှစ်
- ၂၅၆၅ နှစ်

吾十五而有志于学。
我十五岁有志于做学问。

“เมื่อข้าพเจ้าอายุ 15 ปี ก็เริ่มอุทิศตนเพื่อการศึกษา”

การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ควรให้ความสำคัญตั้งแต่วัยเยาว์ ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์หรือนักวิชาการที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต จำเป็นต้องอุทิศตนเองให้แก่การศึกษาเสียตั้งแต่วันนี้ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในวันข้างหน้า และเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับตนเองเอาไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ

การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง แต่อย่างไรเสียหากบางคนมีอาจมีโอกาสร่ำเรียนตั้งแต่วัยเด็ก ก็ยังสามารถร่ำเรียนในวัยผู้ใหญ่ได้เช่นกัน **สำหรับการศึกษาแล้วไม่มีคำว่า “สาย” และไม่มีคำว่า “สิ้นสุด”** มีแต่คำว่าเพิ่มพูนขึ้นทุกครั้งที่ได้ศึกษา ดังนั้นผู้ศึกษาที่ดีต้องรู้จักหมั่นเพียรในการศึกษาอย่างไม่หยุดหย่อน จึงจะถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาอย่างแท้จริง

士不可以不弘毅，任重而道远。仁以为己任，不亦重乎？死而后已，不亦远乎？读书人要刚强而有毅力，因为他们肩负重任而前程远大。以实现仁德于天下为任，这担子还不重吗？为此目的，至死方休，这还不遥远吗？

“นักศึกษาต้องเข้มแข็งอดทน เพราะพวกเขาต้องแบกรับภาระอันหนักหน่วงและอนาคตอันยาวไกล เพื่อให้สังคมบังเกิดเมตตาธรรมและจริยธรรม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหน้าที่ของตนเอง ภาระนี้ยังหนักไม่พอหรือ พวกเขาจะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้จนกว่าชีวิตจะหาไม่ ทนทางนี้ยังไม่ไกลพอหรือ?”

การที่จะเป็นนักศึกษาที่ดีได้ใช่เป็นเรื่องง่ายอย่างที่ใครคิดกัน เพราะต้องเป็นผู้ที่มีความทรหดอดทนไม่ใช่น้อย ความทรหดอดทนที่วั้นั้นใช่เป็นเพียงเพื่อการศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่ตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องรู้จักอดทนต่อภาระทางสังคมอีกด้วย เป้าหมายก็คือหวังให้สังคมและผู้คนอยู่ด้วยเมตตาธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

เป้าหมายทางการศึกษาและเป้าหมายในการช่วยเหลือสังคม ล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญของนักศึกษาที่ดีทั้งหลาย ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ไม่ได้ใช้เวลาแค่เพียงสิบปีหรือยี่สิบปีเท่านั้น แต่ต้องใช้เวลาทั้งชีวิตอย่างเต็มที่จึงจะพอ แม้จะดูเป็นเส้นทางแห่งความสำเร็จที่ยาวไกล แต่อย่างไรเสียผู้ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นนักศึกษาที่ดีแล้ว ย่อมไม่ท้อแท้และหมดหวังไปเสียก่อนแน่นอน

士志于道，而耻恶食者，未足与议也。
即有志于学习和追求真理却又以贫困为耻辱的读书人，不值得与他讨论真理。

“ผู้ซึ่งศึกษาและสรรหาสวรรค์ แต่กลับเห็นว่าความยากจนเป็นสิ่งที่น่าละอายนั้น ไม่คู่ควรที่เราจะร่วมอภิปรายสวรรค์กับเขา”

นักศึกษาส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นการศึกษาไปที่ความรู้ในแขนงต่างๆ และการแสวงหาสวรรค์ที่แท้จริงของชีวิต โดยสวรรค์ที่ว่านั้นเป็นสิ่งที่เหนือล้ำกว่าทรัพย์สินเงินทอง ลาภยศสรรเสริญ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งนอกกายที่คนเราปรุงแต่ตั้งขึ้นมา ผู้ที่หลงไหลในสิ่งเหล่านี้ย่อมไม่อาจเข้าถึงธรรมอันแท้จริงได้

นักศึกษาผู้ที่ขึ้นขอบในสิ่งของเลอค่าและชื่อเสียง แต่กลับปฏิเสธความยากจนหรือละอายที่จะอยู่ร่วมกับความยากจน ย่อมเป็นผู้ที่เข้าถึงธรรมได้ยากยิ่ง เพราะความยากจนเป็นเพียงสิ่งที่คนเราสมมติขึ้นมาเท่านั้น ดังนั้นหากยังไม่อาจจะเข้าใจในเรื่องเบื้องต้นเช่นนี้ได้ ย่อมไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่ซับซ้อนกว่านี้ได้

ยิ่งไปกว่านั้น นักศึกษาเช่นนี้ยังมีอาจจะไปสั่งสอนเรื่องธรรมแก่ผู้อื่นได้อย่างแน่นอน เพราะแม้แต่ตนเองก็ยังไม่สามารถเข้าถึงแก่นของธรรมได้ หรือหากจะสนทนาหรืออภิปรายเรื่องธรรมก็มีอาจทำได้เช่นกัน

我非生而知之者，好古，敏以求之者也。
我不是生来就有知识的人，
而是由于爱好古代文化，
靠了勤奋和敏捷求得知识的。

*“ข้าพเจ้าไม่ใช่คนที่เกิดมาก็มีความรู้ แต่เนื่องจากรักวัฒนธรรมเก่าแก่
อาศัยความเพียร ความขยัน และความว่องไว จึงได้เรียนรูมา”*

อันความรู้นั้นไม่ใช่สิ่งที่จะติดตัวคนเรามาตั้งแต่
ถือกำเนิด ทุกคนต่างมาเรียนรู้ภายหลังด้วยกันทั้งนั้น
ซึ่งความรู้เหล่านั้นล้วนถูกสรรค์สร้างโดยบรรพบุรุษ
สืบทอดต่อกันมาในรูปแบบที่แตกต่างกันไป มีทั้ง
หนังสือ วัฒนธรรม ประเพณี และอื่นๆ

นักศึกษาทั้งหลายจึงจำเป็นต้องหาความรู้
จากสิ่งเหล่านั้นด้วยความเพียรพยายามอย่างยิ่งถึงจะ
ได้รับความรู้นั้นมา เมื่อเกิดความรู้ขึ้นนักศึกษาก็ต้อง
นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้นจน
กลายเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมและถ่ายทอด
สู่ผู้อื่นนั้นจึงจะถือว่าเป็นการศึกษาหาความรู้ที่แท้จริง

君子不器。

“สุภาพชนควรมีความรู้กว้างขวางหลายด้าน”

ผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริงต้องเป็นผู้มีความรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย อีกทั้งความรู้ดังกล่าวควรมีความลึกซึ้งพอประมาณในระดับที่สามารถ นำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าและแตกแขนงเป็นความรู้อื่นๆ ได้อีก หากทำได้เช่นนี้ย่อมถือว่าเป็น “ผู้รอบทิศ” อย่างแท้จริง

การที่จะเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางได้เช่นนั้น ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เป็นประจำ รู้จักเพิ่มพูนความรู้ที่มีให้สูงขึ้น และต้องพิจารณาที่ความรู้ที่ได้รอบคอบ จึงจะทำให้ความรู้ที่ได้นั้นเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ผู้ศึกษาที่มีความรู้อย่างกว้างขวางและนำไปใช้ได้จริง ย่อมนับว่าเป็นผู้ศึกษาที่เยี่ยมด้วยความรู้อย่างแท้จริง

แต่สำหรับบางคนที่เหมือนจะรู้ไปเสียหมดแต่เมื่อถึงเวลาใช้จริง กลับทำไม่ได้อย่างที่คาดหวังไว้ นั่นเป็นเพียงผู้มีความรู้กว้างขวางเพียงเปลือกนอกเท่านั้น ความรู้เช่นนี้นับว่าไร้ประโยชน์และอาจจะนำโทษร้ายแรงมาสู่ผู้ศึกษาได้เช่นกัน

学而不思则罔，思而不学则殆。

“หากเรียนหนังสือแต่ไม่รู้จักใช้สมองคิดพิจารณา ก็จะพบกับความสับสน หากมัวแต่เพื่อฝันแต่ไม่รู้จักหาความรู้ใส่ตน ก็จะอยู่แต่ในวังวนแห่งความคิดอันอันตราย”

การเรียนรู้จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น ต้องเป็นการเรียนที่เกิดจากการพิจารณาแล้วว่าเป็นความรู้ที่แท้จริง หรือเป็นความรู้ที่ก่อเกิดประโยชน์เมื่อถูกนำไปใช้จริง หากเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

แต่ในทางกลับกันหากว่าความรู้ที่ได้นั้นเป็นเพียงความรู้จอมปลอมที่ดูเหมือนเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ย่อมไม่อาจจะนำไปใช้ได้ยาวนาน ความรู้ดังกล่าวเป็นเพียงความเพ้อฝันตามความคิดของผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ไม่อาจจะทำให้กลายเป็นความจริงได้ และความรู้เช่นนั้นนับว่าเป็นสิ่งอันตรายอย่างยิ่ง

ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ นอกจากจะมีหน้าที่สำคัญคือหมั่นศึกษาเล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียรแล้ว ต้องเป็นผู้ที่รู้จักแยกแยะระหว่างความรู้และความเพ้อฝันอีกด้วย **โดยเลือกรับเอาแต่สิ่งที่เป็นความรู้จริง ๆ เท่านั้น** หากทำได้เช่นนี้ย่อมถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความรู้อย่างแท้จริง ที่ผ่านการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว

古之学者为己，今之学者为人。
古人学习为了充实提高自己的学问道德，现在的人学习是为了装饰自己给别人看。

*“คนสมัยก่อนเรียนเพื่อยกระดับ ส่งเสริมความรู้ และ
ศีลธรรมของตน แต่คนสมัยนี้เรียนเพื่อระดับตนให้คนอื่นดู”*

การศึกษาเรียนรู้ในแต่ละยุคล้วนมีวัตถุประสงค์
ที่ต่างกัน คนในสมัยก่อนล้วนหวังให้ความรู้ที่ได้อ่าน
นั้นช่วยเสริมเติมแต่งให้ตนเองมีศีลธรรมและความ
รอบรู้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้ใช้สิ่งเหล่านั้นพัฒนาตนเอง
และช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างแท้จริง

แตกต่างจากคนสมัยนี้ที่มุ่งศึกษาเล่าเรียน
เพื่อให้ตนเองดูดีขึ้นในสายตาผู้อื่น ไม่ได้หวังว่าจะ
ใช้ความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองเลย การศึกษาเช่นนี้
ย่อมไม่ใช่การศึกษาที่ดี เป็นเพียงเปลือกนอกที่ไม่อาจ
เข้าถึงแก่นแท้ได้ ความรู้เหล่านั้นจึงไม่สามารถนำไปใช้
ประโยชน์ได้จริงและไม่อาจนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้
อีกด้วย

后生可畏，焉知来者之不如今也？
年轻人是大有作为的，
谁能断定他们将来不如我们这一代呢？

*“คนหนุ่มสาวเป็นคนที่มีความสามารถ
ใครกล้าบอกว่าในอนาคตพวกเขาจะสู้เราไม่ได้”*

ยิ่งยุคสมัยผ่านไปการศึกษายิ่งมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น สิ่งที่ยิ่งคิดว่ายากและทำไม่ได้ในวันนี้ กลายเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายดายในอนาคต นั่นเพราะความรู้ได้ถูกพัฒนาไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ความรู้ดั้งเดิมแตกแขนงเป็นความรู้ใหม่อย่างมากมาย ผู้เรียนเองก็เช่นกัน ยิ่งได้รับการศึกษาจากความรู้มากขึ้นย่อมมีความรู้มากกว่าอดีตที่เคยเป็นมา

เพราะฉะนั้นแม้ว่าในปัจจุบันเราจะมีความสามารถเพียงใด ย่อมต้องยอมรับว่า **ในอนาคตย่อมมีผู้ที่มีความสามารถยิ่งกว่าเกิดขึ้นมาอย่างแน่นอน** เป็นเหมือนวัฏจักรของความรู้ที่ต้องหมุนไป ดังนั้นอย่าได้ยึดติดกับความรู้ที่ตนมีมากนัก

คนฉลาดย่อมเข้าใจในข้อนี้จึงมักจะสรรสร้างและเตรียมความรู้เอาไว้ให้ผู้อื่นศึกษาต่อ โดยไม่คิดอิจฉาว่าผู้อื่นนั้นจะเก่งกว่า เพียงหวังให้ความรู้ที่ตนเองสร้างสรรค์ไว้ได้มีโอกาสช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้คนเป็นพอ

POWERFUL
WORDS
FROM
CONFUCIUS

POWERFUL
WORDS
FROM
CONFUCIUS